

Zowat 300 jaar geleden – 1717 - ontstonden de eerste loges in Engeland. Hun Verlichtingsprogramma werd niet door iedereen gesmaakt. In de 19^e eeuw, vooral na de Franse revolutie, werden ze meer maatschappelijk politiek gericht. Vooral de Kerk voelde haar macht onder druk gezet en daarbij: gelijkheid bestaat niet! Maar ook de Staat was er niet steeds mee gediend.

Naast de ruime symboliek en de vele rituelen staan we stil bij een aantal vragen: hoe filosofisch (of religieus) waren deze *Sociétés des Pensées*? Wat werd er allemaal bedacht en besproken tijdens hun banketten (cfr. *Symposium*-Plato)? Hoe progressief en revolutionair waren de loges? Of waren het makke lammetjes? Welke bekende filosofen bevolkten deze loges? Deze en nog meer vragen staan op het menu met een knipoog naar het waarheidsgehalte van de vrijmetselarij zoals die in *Die Zauberflöte* van Mozart wordt neergelegd.

Vragen:

1. Gaat het om een sekte/godsdienst?
2. In hoeverre sprake van geheimzinnigheid?
3. Verhouding liberalen/socialisten?
4. Verband VM en vrijzinnigen?

Drijfveer:

1. Zich emanciperen van kerkelijke autoriteiten, aldus zoektocht naar alternatieven
2. Het in vraag stellen van absolutisme
3. Verzet tegen onwetendheid, fanatisme, tirannie

Definiëringen, begripsomschrijvingen:

- Vrijheid, verdraagzaamheid, geestelijke en morele verheffing, onderlinge waardering en wederzijdse hulp; religieuze tolerantie
- Broederschap, initiatieke gemeenschap, hiërarchische orde, ethische gemeenschap, levenshouding, utopisch

een georganiseerd verband van individuen dat er naar streeft door middel van een specifiek symbolisch begrippenkader; volgens het procedé van systematische inwijding van haar leden; methodisch; elke individuele vrijmetselaar, elke individuele mens naar eigen inzicht te verbeteren met als einddoel het scheppen van een betere mens als onderdeel van een betere samenleving in het hier en het nu.

Oorsprong begrip vrijmetselarij:

lappendeken ... ook de rest!

- Adam, tempel van Salomon (arch. Hiram), Hemelse Jeruzalem, Tempeliers ... enz.
- Middeleeuws v.a. ± 1100: vrije cq. broeder metselaars aan kathedralen: eenheidsgevoel / samenhorigheidsbesef / kameraadschap gezien bouwverf (geen kastelen!!) en gemeenschappelijk zicht op on-waarheden: steeds zelfbewuster ...
- Het betreft (wrsch) rondreizende metselaars, vrij van toezicht door gilden en gebruik van 'geheime' taal; meest bekende bouwmeesterarchitect: Villard de Honnecourt ca.1235 schetsboek: wereldlijk en trotse visie; bouwen aan kathedraal = bouwen aan een + wereld
- Stilaan ontwikkelt zich de Verlichting – eerst Engeland - en dan concrete organisatie
- Fr.: frère-maçon cq. franche-maçon 1742 cq. franc-maçon 1747; begrip libre-maçon ??
- Verbastering naar freemasons E ? en vrijmetselarij NL1776
- Andere benaming: loge, werkplaats, atelier, vrijdenkersbonden
- Uitsluitend mannen, later vrouwen (niet officieel erkend!) → broeder en zuster
- Aantal nu wereldlijk geschat op 5 miljoen reguliere vm

Organisatie:

- Per land verenigt in grootloges: 1^e in 1717 London
- Loges bestonden (overal) al eerder dan 1717
- Geen formele internationale 'super'grootloge of grootmacht: wel onderling goede relaties
- Sinds 1750 ook vrouwelijke en sinds 1893 gemengde loges (per def. niet regulier)

Geschiedenis:

- 12e - ME Renaissance: in vele opzichten 'schitterende ver-lichtende' periode; pril rationalisme (Abélard e.a) naast alternatieve religieuze beleving; >>> intolerantie t.o.v. andere godsdiensten, sekten, ketterijen ... ↔ 14e-15e Moderne Devotie (14e)
- 14e humanisme: start in Italië met Petrarca, Boccaccio, enz.
naast wereldlijk humanisme Z het christelijke humanisme N (Erasmus, Vives)
- 18e Verlichting

Gaandeweg 1400 e.v. nam de weerstand tegen het instituut kerk en God als belerend en bestraffend. Waaruit o.m. oorsprong protestantisme. Verder ook weerstand tegen sommige staatsvormen. De weg naar tolerantie en vrijheid van denken werd stilaan geplaveid. Soms via revoluties: V.S en Fr. resp. Declarations of Independence (1776) en Declarations des Droits de l'Homme (1789). Aldus groei/ontstaan van maatschappelijk geëmancipeerde burgers/intellectuelen, w.o. de vrijmetselarij.

- 1717 oprichting 1e GROOTloge te London (alle loges van één land); 1723: vastlegging grondregels → claimt suprematie ~ regulier vs. irreguliere loges; vast uitgangspunt:
1. over godsdienst en politiek wordt niet gesproken
 2. Er is altijd geweest een God ~ Opperbouwmeester van het Heelal

- 1720-30 verdere wereldse uitbreiding
- 1721 Mons
- 1726 in Frankrijk
- 1730 in NL
- 1731 Gent en Tournai
- v.a. 1740 verdere verspreiding
- v.a.1770 sterke groei ... Oostenrijkse staatsbemoeyenis: wetten o.m. 1786: Jozef II
- 1789 nu ook Franse inmenging van militairen en functionarissen om ideologische redenen: ± staatsvrijmetselarij
- 1815 idem onder Willen I: zoon prins Frederik wordt zelfs als Grootmeester aangesteld, dus voor alle loges ... controle en gezagsgetrouwheid!
- 1830 - enig dilemma: voor Willem of Leopold kiezen? Laatste sticht Grootoosten van België (GOB) ~ ideologische *coup d'éclat* wordt oprichting ULB in 1834, VUB?; Leuven krijgt UCB.
- in België tot WO-II grote politieke vermenging! Veel onenigheid tussen progressieve militante en neutrale vrijmetselaars; ook liberalen en socialisten konden zich niet altijd vinden;
- 1837 vanuit pauselijke veroordeling vrijmetselarij ook zo door Belgische bisschoppen: excommunicatie; gevolg: laïcisering vm

Hoezo hoger dan Kerk of Staat. Vrees voor het begrip gelijkheid. Bedreigend voor hun macht. 1837 aartsbisschop België vaardigt tekst *Meritos Vox* ?? waarbij elke katholiek die bij een loge was geëxcommuniceerd wordt. Het liep niet zo'n vaart ☺

Discours erg verschillend. Eerst politiek libertair, dan 19e invloed fr.rev. en steeds politiek progressief liberaal maar gaandeweg depolitisering in 20^e

Verschil burgerlijke verenigingen, volkshuizen, bonden en loges

Maatschappelijk landschap (vooral na 1815):

- brede emancipatiestroming van verlichte elite weinig/niet katholiek
- elite van Ancien-Régime mentaliteit erg katholiek georiënteerd

Welles

- Deïsme: rede
- Geestelijke autonomie
- Rationeel humanisme
- Nooit 100% meningsverschillen met religiositeit
- Alternatieve gemeenschapsvormen klerikale autonomie
- Alle kleuren: blauw, rood, oranje
- Elitair; hoog lidmaatschapsgeld: vroeger
- Netwerk (ritueel)
- A-dogmatisch; verzet tegen onverdraagzaamheid catholicisme (kath.réveil)

Nietes

- Sekte
- theïsme: openbaring, gepersonaliseerde God
- ni Dieu, ni maître ... misschien wel eerder bij vrijzinnigen
- atheïst: stupid atheïsm!
- Anti-politieke kleur, anti-religieus, anti-katoliek

https://nl.wikipedia.org/wiki/Vrijmetselarij#Logo.27s_van_de_vrijmetselarij uitgebreid

of <https://nl.wikipedia.org/wiki/Vrijmetselarij> algemene ++ info

[https://nl.wikipedia.org/wiki/Graad_\(vrijmetselarij\)](https://nl.wikipedia.org/wiki/Graad_(vrijmetselarij)) graden goede toelichting

[Hogere gradensystemen van de vrijmetselarij - Wikipedia](#) tot de 33^e ruim

[De Graden - Schotse Ritus](#)

https://nl.wikipedia.org/wiki/Aloude_en_Aangenomen_Schotse_Ritus

ook plaatsen per land NL en B enz.

<https://www.youtube.com/watch?v=xO2cLRJQisk> docu > 1u ++ E

http://www.deruwekassei.be/_FAQ/FAQWaan.aspx

[Dossier loges: vier jonge vrijmetselaars praten vrijuit | www.erasmix.be](#)

Het katholieke Frankrijk was naar zijn idee ontaard als gevolg van een samenzwering van protestanten, joden en vrijmetselaars, die de 'organische solidariteit' tussen de leden van een natie verenigd door 'onze doden en de opbrengst van het land' zou hebben vernietigd.

In P. Blom, Europa 1900-1914, p. 29

MUZIEK EN VRIJMETSSELARIJ:

Mozart Die Zauberflöte (1791) KV 620

<https://www.youtube.com/watch?v=c0cKnC3UvWU>

0'00 – 0'15	3 slagen
3'18 - 3'44	idem 6'50 #
25'00 – 29'35	koningin van de Nacht: aria (Christia Deutekom)
p.79	koningin tegen Tamino
44' -	geleid door knapen p.91 3 knapen en Tamino
47' – 53'25	go back en gesprek met vrijmetselaar/priester (Fisher-Diskau)
1'00'08 – 1'00'50	koor, Sarastro aankondigend en Pamina met angsthaas
	Papageno: ...de waarheid! 2x
- 1'01'50	intro Sarastro (Tamino, Pamina)
1'02'05 – 1'05'30	vv. gesprek Pamina – Sarastro (♀-onvriendelijk)
1'06'57 – 1'08'40	inwijdingsaankondiging / koor
1'10'40 –	inwijdingsgesprek met priesters
1'14'00 – 1'16'35	O Isis en Osiris
1'47'00 – 1'50'40	O Isis en Osiris gelukwensen Sarastro aan Tamino
2'03'10 – 2'04'00	3 knapen voorspellend e.v. Pamina redden
2'08'36 – 2'11'35	2 wachters voor poort
2'11'38 – 2'16'55	Tamino ziet Pamina terug, mogen spreken en gaan samen voor de proeven
2'16'58 – 2'19'20	vuur- en waterproef: inwijding geslaagd
2'19'22 – 2'20'10	koor beaamt geslaagde proeven (Papageno nu ♀/ Koningin ↓)
2'30'15 – 2'33'10	finale: opgenomen in orde
- overigens 3 tempels: tempel van wijsheid, standvastigheid, rede en natuur
 - inwijding volgens de vier elementen: water, vuur, lucht en aarde.
 - symboliek slang
 -

Maurerische Trauermusik KV 477 vrijmetselaars treurmuziek

<https://www.youtube.com/watch?v=NYy8BjKDILg> KV 477 orkest

<https://www.youtube.com/watch?v=VdGqIEqZhFU> KV 477 in noten klassiek

<https://www.youtube.com/watch?v=vjHyptzM5kE> KV 477 muzikale analyse